

TECHNIKY RIADENIA

UDRŽIAVANIE KVALITY ZDROJOV.

KAPITOLA ŠTVRTÁ

TECHNIKY RIADENIA

Udržiavanie kvality zdrojov.

Keď ste už identifikovali turisticky lákavé prírodné zaujímavosti vo vašom okolí, budete potrebovať úsilie celej komunity, aby ste ich mohli chrániť. Nechránené zdroje by totiž by totiž časom mohli stratiť svoju atraktívnosť pre turistov. Vašou snahou by pritom malo byť, aby sa účastníkom procesu presadzovania potreby trvalo udržateľného rozvoja stalo čo najviac členov vašej komunity. Je možné, že v záujme udržania integrity zdrojov pocítite potrebu začať s iniciatívou environmentálnej výchovy v komunite.

V tejto vašej iniciatíve by ste mali:

- ✿ Snažiť sa zapojiť každého do dialógu, týkajúceho sa využívania zdrojov. Pri jeho vedení používajte radšej jednoduchší ako zložitý odborný slovník
- ✿ Využite všetky dostupné médiá na zverejnenie svojich plánov (tlač, rádio, televízia, film, video, divadlo, atď.). Pamätajte na svoje publikum a vyberte si také prostriedky, s ktorými sa toto publikum bude vedieť rýchlo stotožniť. Najmä v relatívne málo rozvinutých vidieckych oblastiach budú mať pravdepodobne najväčší úspech osobné stretnutia a kampane, vedené “z očí do očí”. Programy ako hodiny/lekcie enviromentálnej výchovy môžu byť tiež veľmi úspešné.
- ✿ Pokiaľ je to možné, pokúste sa v čo najväčšom rozsahu nájsť spojitosti medzi glabálnymi otázkami trvalo udržateľného rozvoja a vašimi miestnymi podmienkami. Použite pritom známe príklady a skúsenosti.
- ✿ Dajte ľuďom príležitosť k otvorenej diskusii o ich predstavách o budúcnosti regiónu. Vysvetlite im, ako môžu súčasné miestne trendy ohroziť tieto vízie a navrhnite

VLASTNÍCTVO PŮDY A PLÁNOVANIE TURIZMU.

dostupné riešenia (nechajte pri tom otvorený priestor pre osobné iniciatívy účastníkov diskusie.)

- ✿ Argumentujte faktami. Povzbudte ostatných, aby si zaobstarali kópie štúdií, ktoré ste urobili. Vždy keď to bude možné, porovnajte situáciu s prípadnou štúdiou, ktorá už vznikla v podobnej oblasti.
- ✿ Umožnite, aby mal každý kedykoľvek voľný prístup ku všetkým informáciám, ktoré máte k dispozícii o danej veci. Ukážte ako a vysvetlite prečo ľudia možno budú musieť zmeniť v budúcnosti svoje správanie vo vzťahu k prírode. Prakticky im pomôžte uviesť do praxe niektoré myšlienky, ktoré vznikli z ich diskusií. Zabezpečte školenia o postupoch pri získavaní úverov, pôdy a iných zdrojov.
- ✿ Zapojte dobrovoľníkov, hlavne deti, do projektov vo vašom regióne, ktoré sa týkajú napríklad sadenia stromov, úpravy okolia, alebo jednoducho zberu odpadkov.
- ✿ Využite informačné centrá a pripravte tématické výstavy vo vašej komunite, v blízkom okolí a na miestach, ktoré ľudia často navštevujú, ako múzeá, zoologické záhrady, botanické záhrady a národné parky. Tieto výstavy a centrá môžu byť využité na vzdelávanie verejnosti o vašom regióne na to, aby ste návštevníkom ukázali, koľko úsilia celá vaša komunita vynakladá na zachovanie prírodných zdrojov.
- ✿ Pamätajte si, že ľudia prepadajú sklamaniu, ak ich návrhy niekto neustále ignoruje a nakoniec odstúpia od tých projektov, ktoré nemôžu premeniť na konkrétne skutky.

Vlastníctvo pôdy a plánovanie turizmu v podmienkach USA.

Forma vlastníctva pôdy je v Spojených štátoch veľmi rôznorodá. Veľa pôdy, ktorá získa na svojej hodnote vďaka prírodnému turizmu, pozostáva najmä z lesov, voľnej nepoľnohospodárskej pôdy a poľnohospodárskej pôdy. V niektorých, hlavne severo-západných štátoch USA, je väčšina lesov a pastvín vo verejnom vlastníctve a spravuje sa prevažne s ohľadom

na verejné záujmy. Komunity, ktoré presadzujú prírodný turizmus v týchto štátoch, by mali využiť túto situáciu a pomôcť ochraňovať a uchovávať pôdu a/alebo vyjadriť nahlas svoje námietky, keď si myslia, že táto pôda sa nevyužíva správne.

V mnohých iných štátoch - hlavne na východe USA - je väčšina pozemkov v súkromných rukách. Túto skutočnosť musí zohľadniť každý, kto plánuje podnikáť v oblasti rozvoja prírodného turizmu. Mal by mať na pamäti najmä to, že aj keď priemerný občan komunity sa dá niekedy celkom ľahko presvedčiť o jeho výhodách, súkromný vlastník pozemku môže byť v tomto smere tvrdým orieškom. Mnohí z vlastníkov budú totiž presvedčení, že výhody zo zvýšenia cestovného ruchu neprevýšia investované náklady. Pre ďalších bude nárast turizmu znamenať zvýšenie odpadkov, kriminality a vandalizmu. Pokiaľ majitelia nebudú mať na celkových snahách komunity o rozvoj prírodného turizmu priamy zisk (napr.: poplatky za nájom), nebudú považovať rozšírenie komunitných služieb za vec, ktorá stojí za námahu. V skutočnosti môžu spájať zvýšený rozvoj so zvýšením hodnoty pozemkov a v budúcnosti s rastom dane z nehnuteľnosti. Okrem toho mnohí z týchto majiteľov pozemkov prežili v posledných rokoch veľa prípadov obmedzovania svojich práv na súkromné vlastníctvo. Otázka práva na súkromné vlastníctvo je totiž v USA v súčasnosti dosť diskutovaná a pravdepodobne nezmizne z programu dňa ani v blízkej budúcnosti.

Pokiaľ je väčšina pôdy vo vašom konkrétnom prípade v súkromnom vlastníctve, vaša skupina by mala citlivo pristupovať k názorom majiteľov pozemkov a možno uvažovať aj o ponuke istých náhrad za prípadné straty. Ak budete v styku s majiteľmi pôdy argumentovať "iba" komunitným rozvojom, jeho záujem si asi získate len veľmi ťažko. V najlepšom prípade stratíte záujem mnohých vlastníkov pozemkov ako jednotlivcov. V najhoršom to vyústi do otvorenej nevraživosti a v organizovanú kampaň zo strany všetkých významnejších majiteľov pôdy. Pokiaľ teda cítite, že by vo vašej komunite mohla vzniknúť takáto napätá situácia, bude z vašej strany veľmi prezieravé, ak do rozvojového úsilia zapojíte majiteľov pôdy už od samého začiatku. Ak je možné, jeden alebo viacerí vlastníci by mali byť už v plánovacej skupine. Vlastníci, zapojení do tohto procesu by mali byť reprezentatívni majiteľov pozemkov z celej vašej oblasti, nie len tí, ktorí sú orientovaní pro-rozvojovo. Táto skutočnosť nepochybne spomalí proces plánovania, ale jej uvedomenie si by malo pomôcť zabrániť

OCHRANA EKOSYSTÉMOV, VHODNÝCH PRE PRÍRODNÝ TURIZMUS

Mokrade, močiare a ústia riek.

budúcim problémom.

Ochrana ekosystémov, vhodných pre prírodný turizmus.

Mokrade, močiare a ústia riek.

Tieto zdroje predstavujú komplexný rad systémov, ktoré sú rozhodujúce pre náš život. Dnes žije viac ako 50% populácie USA v oblasti asi 80 km od pobrežných vôd, vrátane Veľkých jazier. Tieto zdroje sú úžasne produktívne, ale aj krehké.

Pláže, močiare, mokrade, prílivové plochy a ústia riek predstavujú pravdepodobne najproduktívnejšie oblasti, v ktorých dnes žije človek. Poskytujú zároveň priestor pre pravdepodobne najproduktívnejšie oblasti, v ktorých dnes človek žije. Poskytujú zároveň priestor na oddych, potravu, a priestor na liahanie sa rôznych druhov rýb, vtákov, plazov a cicavcov. Pláže a močiare predchádzajú neustálymi zmenami, ktoré denne ovplyvňujú vlny, príliv, odliv a počasie. Prírodná rovnováha týchto oblastí je veľmi krehká a je preto nevyhnutné, aby sa človek aktívne podieľal na jej udržaní.

Mokrade definujeme ako oblasti plné potokov a prameňov, ktoré sú počas väčšiny roka zaplavené. Mokrade poskytujú domov vodným živočíchom, zabraňujú záplavám na dolných tokoch počas búrok a sú prirodzenou čističkou organického odpadu. Močiare vznikajú na pôdach, rozmočených slanou alebo sladkou vodou. Ich charakteristickým porastom sú trávy. V močiaroch nerastú stromy, ale môžete tu nájsť obrovské množstvo ulitníkov a vtákov.

Ústia riek sú pobrežné vody, kde sa stretáva prúd čerstvej vody s prílivom slanej vody. K ústiam riek patria močiare, bažiny a piesčiny.

Mnoho vodných zdrojov je už počas procesu plánovania prírodného turizmu zapojili do ochrany týchto prirodzených prostredí. Základom je, aby tieto oblasti boli chránené. Aktivity v podobných chránených oblastiach by mali:

RIEČNE SYSTÉMY

- ☺ Udržať prirodzenú rôznorodosť
- ☺ Udržať alebo zlepšiť kvalitu vody
- ☺ Udržať alebo zlepšiť prirodzené vodné toky
- ☺ Chrániť a znovu obnoviť ohrozené druhy a náleziská
- ☺ Regulovať a znižovať ľudské aktivity a tým minimalizovať nepriaznivý dopad
- ☺ Sprostredkovať návštevníkom vedomosti o dôležitosti a krehkosti prírodných vodných zdrojov a o hrozbách, ktorým sú vystavené. Strata takýchto prostredí môže totiž znamenať nielen stratu významnej atrakcie, ale ovplyvniť negatívne aj kvalitu vášho životného prostredia.

Pracujte so zástupcami ochrany prírody a identifikujte vaše miestne mokrade, močiare a ústia riek. Na stupnici 1 až 5 ohodnoťte environmentálnu kvalitu týchto oblastí. Vyberte si tie oblasti, ktor ponúkajú najväčší potenciál pre výlety do prírody.

Meno

Stupeň

_____	_____
_____	_____
_____	_____

Riečne systémy

Tieto systémy často ponúkajú najväčší rekreačný prínos pre prírodný turizmus. Niektoré z výhod sú napríklad (dajte X k tej aktivite, ktorá sa hodí do vášho riečneho systému):

Rybárstvo _____ Kanoistika _____ Potápanie _____

Jachtárstvo _____ Rafting _____

Vodné lyžovanie _____ Korčulovanie (na ľade) _____

Tieto systémy sú tiež dôležitými elementami prírodnej scenérie vašej komunity, hydrologického cyklu a domovom pre rôzne druhy zveri a rastlín.

Najdôležitejšou pre plán prírodného turizmu je kvalita vody v týchto oblastiach, pretože väčšina rekreačných aktivít prebieha vo vode. Pripravte si zoznam okolitých riek. Rozdeľte kvalitu vody do kategórií. Voda kategórie A sa môže využívať takmer na všetko. Kategória E by bola úplne nevhodná na rekreáciu. Takého hodnotenie by ste mali robiť spolu s kvalifikovaným odborníkom.

Rieka	Stupeň
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Potom nakreslite mapu, kde zaznamenáte rôzne oblasti a kategórie kvality ich vody. Nakreslite ďalšiu mapu, ktorá ukáže, kde by mohli existovať budúce oblasti prírodného turizmu. Spolupracujte so štátnymi a miestnymi predstaviteľmi na zlepšení kvality vody tak, aby váš plán prírodného turizmu bolo možné realizovať v riečnom prostredí alebo v delte rieky.

LUŽNÉ LESY

Lužné lesy

Lužné lesy sú zalesnené územia, ktoré sa nachádzajú v nízko položených oblastiach, vystavených častému zaplaveniu vodami riek. Termín “zaplavená nízina” označuje príahlé časti pôdy popri koryte rieky alebo potoka, ktoré sú vystavené nadmerným záplavám. Tieto oblasti môžu byť veľmi zaujímavé pre turistov, ktorí hľadajú nový alebo nezvyčajný druh výletu do prírody. Lužné lesy často obsahujú veľa druhov rastlín a zvierat, ktoré zriedka nachádzame niekde inde. Tieto oblasti pomáhajú okolitým územiám tým, že fungujú ako “špongia”, absorbujúca prílev vody nadmerných dažďov a ušetrí tak príahlé územia od extrémnych záplav. Ničenie rovnováhy týchto oblastí zvyšuje riziko povodní a ničí hodnotnú turistickú pohodu.

Napište zoznam území, ktoré môžeme pomôcť identifikovať lužné lesy. Ďalej zistíte, či tieto oblasti sú už chránené alebo nie. Označte chránené oblasti “V” a nechránené “X”.

Názov

V alebo X

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Poverte niekoho z vašej skupiny, aby zmapoval podrobnejšie oblasti, ktoré ste označili ako “X”. Kto je majiteľom pozemku ? Ako ho možno chrániť ? Zistíte pravdepodobne, že väčšina z nich je už zákonom chránených. Tieto oblasti treba spravovať podľa plánu správy lesov. O plánoch riadenia sa hovorí v časti o horských lesoch.

HORSKÉ LESY.

Horské lesy.

“Horské lesy” nie je technický lesnícky výraz. Používame ho iba na popísanie zalesnených oblastí, ktoré nepatria do iných kategórií. Tieto lesy môžu pozostávať z tvrdého dreva ako buk a/alebo dub, ihličnanov, ako borovica či jedľa a podobne, alebo sú zmiešané z tvrdého dreva a ihličnanov. Sú rôznorodé, počínajúc od úplne zmiešaných, nekultivovaných lesov až po plantáže s vysadeným jedným druhom stromov ako napríklad borovicové plantáže, v ktorých sa intenzívne ťaží drevo. V takých lesoch žije množstvo divej zveri, vrátane srnčej zveri, medveďov, vtákov či veveričiek. Poskytujú veľa rekreačných príležitostí, napríklad poľovanie, turistiku, miesta na pikniky či pozorovanie divej zveri. Tieto oblasti môžu byť v súkromnom, alebo vo verejnom vlastníctve a ich správa je tiež rôznorodá, s jednostranným alebo mnohostranným využitím až po intenzívnu ťažbu dreva. Mnoho takýchto lesov nie je doteraz zákonom chránených, v závislosti na oblasti, v ktorej sa nachádzajú. Všade tam, kde je to v oblastiach s perspektívnym rozvojom prírodného turizmu možné, by sa mal zaviesť rozumný plán správy lesov. Ideálny stav by bol, keby všetky lesy vo vašej komunite mali plán riadenia. V každom prípade by to bolo na prospech turistickému potenciálu vášho regiónu, aj keď sa o tomto probléme rozhodne lepšie hovorí, ako sa niečo konkrétne v tejto oblasti robí. V niektorých častiach USA sú totiž napríklad práva na súkromné vlastníctvo v priamom rozpore s verejným využitím a rozvojom turizmu. Ako je tomu vo vašich konkrétnych podmienkach? Venujte teda časť o vlastníctve pôdy v tejto kapitole náležitú pozornosť ešte predtým, ako dokončíte svoj plán turistického rozvoja.

V prípade, že sa vaša skupina začne zaoberať plánmi pre správu lesov, zapojte do ich vypracovania a posúdenia aj odborného lesníka. Plány riadenia sa vytvárajú tak, aby odrážali aj záujmy vlastníkov pôdy- plán správy pre súkromníka, ktorý má záujem o maximálny príjem z lesa sa bude značne odlišovať od plánu jpre les vo verejnom vlastníctve, ktorý sleduje jeho ochranu a podporu turizmu. Bez ohľadu na ciele majiteľa pozemku, dobrý plán správy bude brať do úvahy primerané zákony a odborné poznatky. Obidva z nich pomáhajú pri ochrane životného prostredia. Plán správy by mal napríklad načrtnúť priľahlé zóny pozdĺž potokov, a mal by sa dotknúť aj záujmov kontroly erózií.

Pomoc profesionálnych lesníkov môžete získať od štátnych lesníckych agentúr a úradov alebo od iných odborníkov. Reprezentanti drevospracujúceho priemyslu nemusia byť nutne aj lesníkmi a platí tu všeobecné pravidlo, že ich nebudeme pozývať do skupiny, ktorá pripravuje plán správy lesov.

Ak vaša komunita leží v oblasti, kde ťažba dreva patrí k významným častiam ekonomiky, bude pred vami ležať ďalšia séria problémov, spojená s touto činnosťou. Budete musieť zápasiť s nákladnými autami, blatom na cestách a s viditeľnými následkami ťažby dreva. U niektorých druhov dreva a pri určitých typoch terénnych podmienok, ekonomicky a biologicky najúčinnjšou metódou správy je takzvaná správa oblastí. Pri cestách sa často nechávajú hraničné úseky nevyťažených stromov, aby sa zminimalizoval vizuálny vnem z výseku. Ale u niektorých typov terénu hraničné pásy (hlavne v horách) nie sú veľmi účinné. V niektorých prípadoch sa drevo ťaží takým spôsobom, že výsek zasahuje priamo k ceste pozdĺž husto používanej diaľnice s peknou scenériou. Najlepšie je predchádzať takýmto situáciám tým, že budete pracovať s majiteľom pozemku a možno mu poskytnete kompenzáciu za stratený príjem za drevo tým, že si kúpite stromy aby zostali stáť. Napriek vášmu úsiliu sa takáto situácia pravdepodobne niekedy vyskytne a vaša skupina by s ňou mala počítať. Stromy sa nedajú naspäť postaviť, ale môžete podobný prípad využiť a vniesť do vašich aktivít vzdelávací prvok. Parkovisko pri takomto výseku a nejaké vzdelávacie materiály o správe lesov a o ťažbe dreva by totiž mohli premeniť podobné miesto na vzdelávaciu atrakciu. Materiály by mali obsahovať aj zoznam živočíchov na území pred a po výseku. Budúcnosť územia by tiež mala byť opísaná a to obrázkami a textom. Nakoniec by malo byť pozvanie pre turistov, aby sa tam prišli pozrieť v nasledujúcom roku a v budúcnosti.

Pokúste sa vytvoriť turistický náučný chodník, ktorý by návštevníkovi priblížil jednotlivé aktivity správcu lesa. Náučný chodník by pozostával z niekoľkých zastávok. Turista by mohol sledovať aktivity správcu lesov od rúbaniska až k dospelému lesu. Príslušná mapa či tabule na jednotlivých zastávkach by mali obsahovať informácie o veku stromov na každej zastávke, druhy stromov, druhy divej zveri, ktorá žije v tých ktorých podmienkach, merítka

ochrany životného prostredia a iné zaujímavé alebo nezvyčajné informácie. Tieto informácie by mohli byť aj na všeobecnejšej mape územia. Nie je tvoriť nevyhnutné, aby turisti mali možnosť najmä v prípade súkromných lesov aj fyzicky kráčať o danej lokalite. Často stačí, ak návštevníci jednoducho pozorujú tieto oblasti zo zastávok pri ceste.

Jeden z problémov, spojených s túrami tohto typu je, že mapy treba časťo aktualizovať. Preto opatrné monitorovanie nákladov a ziskov u takýchto programov je nevyhnutné.

Napište zoznam lesov vo vašej komunite podľa formy vlastníctva a typu druhov stromov. Zaznačte, či sú chránené, alebo nechránené - "V" alebo "X". Znovu si zakreslite mapu týchto oblastí, ktorá vám ukáže, kde sa hodia do balíka služieb vášho prírodného turizmu.

Názov

V alebo X

_____	_____
_____	_____
_____	_____

HORSKÉ/ALPSKÉ SYSTÉMY

Horské/Alpské systémy

Tieto systémy sa odlišujú veľkým počtom krehkých rastlín a zvieracích druhov, ktoré sú odsúdené na zánik vďaka preľudneniu a nadmernému rozvoju. Krátke sezóny vegetácie a liahnutia robia zo správy týchto oblastí rozhodujúci faktor pre každý plán turizmu. Aj napriek značnému záujmu verejnosti a obrovským možnostiam pre turistiku a šport, ktoré podobné oblasti poskytujú, je nutné ich návštevnosť obmedziť na únosnú mieru. Špeciálnou atrakciou každého horského regiónu je objavovanie jaskýň, známe ako speleológia. Siete jaskýň obyčajne poskytujú zaujímavé geologické formácie.

Prírodný turizmus v horských a alpských systémoch by mal podporiť pasívne komunálne

aktivity v horskom prostredí, a pritom regulovať aktívnejšie rekreačné formy. Teraz nasleduje niekoľko pravidiel pre prírodný turizmus v týchto regiónoch.

1. Vytvorte trasy, ktoré povedú turistov na určené miesta a tak ostatné oblasti zostanú nedotknuté.
2. Zabezpečte pasívne rozhládne, ktorých výhodou je, že nedochádza k priamemu kontaktu návštevníkov s oblasťami, ktoré si vyžadujú osobitný režim ochrany
3. Zabezpečte turistické centrá, ktoré návštevníkov navedú priamo do správnych miest pre kempovanie, horolezectvo a turistiku.

Tieto centrá používajte zároveň aj na vzdelávanie návštevníkov o potrebe ochrany prírody.

4. Zabezpečte, aby si turistické značky a smerné tabule zachovali prirodzený charakter.
5. Zabezpečte minimálny kontakt návštevníkov s divou zverou.

Využite skutočnosť, že v tesnej blízkosti chránených horských oblastí sú veľkolepé priestory na úpäť hôr a vrchov, ktoré poskytujú nádhernú panorámu a ktoré sa považujú za najvhodnejšie pre rozvoj. Vaša skupina prírodného turizmu môže pomôcť pri ochrane vysokohorských oblastí aj tým, že sa postará, aby boli tieto podhorské oblasti označené v turistických sprievodcoch a na mapách za panoramatické - najmä ak ležia pri hlavnej ceste alebo diaľnici. Spolupracujte s verejnými predstaviteľmi a ochranármi na vybudovaní útočísk pre divú zver alebo špeciálnych ochranných pásiem. Mali by ste postaviť pekné prístrešky. Vyzvite vašu komunitu, aby zakúpila čím väčšie množstvo horských alebo alpských pozemkov od súkromných majiteľov. Tieto pozemky budú asi drahé, takže možno bude nevyhnutné založiť súkromný trust. Dole vymenujte horské alebo alpské územia priamo alebo v blízkosti vašej komunity, buď podľa konkrétnych vrchov, pohorí, alebo podľa názvov prírodných parkov.

1. _____
2. _____

SPRÁVNE ÚZEMIA.

PARKY

3. _____

Potom nakreslite mapu vašich horských oblastí a zamyslite sa, ako ich možno zakomponovať do vašich plánov. Porovnajte túto mapu s ostatnými mapami, na ktoré ste nakreslili iné eko-systémy a pouvažujte, ako ich zapojíte do plánu rozvoja prírodného turizmu. Dokážete ich navzájom prepojiť? Aké aktivity môžete naplánovať pozdĺž týchto trás? Pamätajte, že ochrana a zachovanie životného prostredia je na prvom mieste.

Správne územia.

Existuje množstvo variánt správnych území v oblastiach s nejakou prírodnou zvláštnosťou. Medzi zvyčajne zaužívané formy patria parky, chránené územia, rezervácie a koridory pre divú zver.

Parky

Ich územie je pre prírodný turizmus najvhodnejšie. Komunity si musia uvedomiť, že parky a otvorené priestranstvá neslúžia len pre potešenie ich obyvateľov, ale aj pre tých, ktorí navštevujú komunitu a míňajú v nej svoje turistické peniaze. Parky tiež môžu mať mnoho foriem, ale pre účely prírodného turizmu sa ich pokúsime rozdeliť do troch nasledujúcich kategórií: (1) otvorené priestranstvá, (2) pasívne rekreačné oblasti, (3) aktívne rekreačné oblasti.

Otvorené priestranstvá predstavujú akokoľvek nerozvinuté a neupravené priestranstvá, ktoré je možné používať na voľnočasové rekreačné účely.

Pasívna rekreácia zahŕňa rekreačné aktivity pre voľný čas, ktoré si nevyžadujú nijaké rekreačné zariadenia alebo vybavenie parku. V tejto rekreačnej oblasti by sa malo robiť minimum úprav krajiny či zvýraznenia okolitého prirodzeného prostredia.

Aktívne rekreačné oblasti podporujú aktívny pohyb prostredníctvom využívania miestneho vybavenia alebo zariadení.

Prírodný turizmus vo veľkej miere závisí od existencie takýchto parkových foriem ako základnej či dodatočnej turistickej atrakcie. Je nevyhnutné, aby vaša komunita vypracovala inventár všetkých parkov a otvorených priestranstiev, dostupných z vášho územia, aby ste ich mohli zaradiť do plánu prírodného turizmu.

1. Ktoré oblasti môžete nazvať otvorenými priestranstvami, takými, ktoré “vystavujú na obdiv” prirodzenú krásu vašej komunity?

2. Aké aktívne rekreačné oblasti máte vo svojom okolí? Ako sa program prírodného turizmu môže stať ich súčasťou?

3. Ktoré sú vaše pasívne rekreačné oblasti? Ktoré tamojšie prvky prírody by mohli prilákať záujem návštevníkov?

Vaša komunita sa musí pozeráť na váš park a otvorené priestranstvá ako na súčasť balíka služieb prírodného turizmu. Preto je aj získanie si podpory správy miestnych parkov a oddelenia pre rekreáciu dôležité pre váš plán rozvoja prírodného turizmu. Príjmy, získané z cestovného ruchu, môžu pomôcť týmto inštitúciám ako aj vášmu rozpočtu. Parky a otvorené priestranstvá sú prirodzenými spojencami každého plánu prírodného turizmu.

Zaznamenajte všetky parky, ktoré existujú vo vašej komunite a potom si premyslite, ako ich zapojiť do plánu prírodného turizmu.

1. Park _____

2. Park _____

3. Park _____

Chránené územia

Chránené územia

Chránené územia, známe tiež aj ako chránené oblasti, uchovávajú a kontrolujú rozvoj v určitých prírodných oblastiach. Tento systém sa napríklad v USA osvedčil v oblastiach s hojnosťou prirodzenej krásy, ktorá leží pri zaplavených nížinách, povodí plytkých riek alebo pri jazerách. Vo vzťahu k prírodnému turizmu, chránené územia majú veľa funkcií: (1) uchovanie prirodzených otvorených priestranstiev, (2) ochrana zvieracích druhov v mokradiach, ktoré by mohli prilákať návštevníkov a (3) poskytnutie príležitosti pre prechádzky alebo výlety do prírody.

Spolupracujte s miestnou plánovacou komisiou na vytvorení takejto chránenej rezervácie. Vo väčšine prípadov je v podmienkach USA do takejto oblasti zahrnutá najväčšia zóna, ktorá bola zaplavená v priebehu posledných 100 rokov = teda tzv. 100 ročnou vodou - s pridaním dvoch stôp (cca 60 cm) výšky vodného stĺpca. Pridané územie rozširuje oblasť na relatívne veľké územie.

Máte vo vašej komunite nejaké mokrade alebo nízko položené územia, kde by mohol existovať takýto celok ? Ak áno, zapíšte tie územia:

1. _____

2. _____

3. _____

Aké prírodné zaujímavosti a divá zver žijú v danej oblasti ? Zaznamenajte.

1. _____

Rezervácie zveri

2. _____

3. _____

Ako môžeme získať záujem turistov o tieto prvky ako súčasť prírodného turistického zážitku ?

Rezervácie zveri

Vytvorenie rezervácií pre zver môže mať trojznačný význam pre náš plán? (1) vytvorenie prostredia, v ktorom návštevníci môžu pozorovať divú zver, (2) umožní kontrolované poľovanie v určitých ročných obdobiach, aby sa zachovala zdravá populácia zveri, (3) zavedie poľovnícke poplatky ako jednu z ciest financovania vášho úsilia o vytvorenie prírodného turizmu.

Napriek tomu tieto chránené územia musia rešpektovať celoštátne pravidlá, ktoré obyčajne spadajú do kompetencie štátnych správnych orgánov. Overte si u štátnej agentúry pre ochranu prírody, či takéto chránené rezervácie na území vašej komunity už existujú. Ďalej vymenujte, aké druhy poľovnej zveri na nich prípadne žijú. Majú tieto druhy dostatočnú schopnosť obnovy na to, aby ste mohli podporovať poľovanie za poplatok ?

1. _____

2. _____

Koridory pre divú zver

3. _____

Aký ochranný štatút majú tieto druhy zveri ? Preverte si napr. u znalcov vodného vtáctva a na rybárskom zväze, čo oni považujú za chránené územie.

Koridory pre divú zver

Koridor pre divú zver je také územie, ktoré je chránené kvôli pohybu zveri. Keďže vývoj prispel aj k zmene prirodzenej krajiny, zver sa musela prispôbiť ľudskému zasahovaniu. Niektoré druhy zveri sa dobre prispôbujú rozpadnutému prirodzenému prostrediu. Napriek tomu pre väčšiu stratu prírodného prostredia zanená takmer isté zníženie populácie a pre niektoré aj riziko vyhynutia.

Koridory pre divú zver poskytujú lepšie migračné a presunové trasy pre niektoré druhy zveri. Napriek tomu nenahradzujú široké pásma prirodzeného prostredia a mali by sa používať šetrne v spojení s rozsiahlejšími "ostrovmi" prirodzeného prostredia. Výskum totiž ukázal, že úplné spoliehanie sa na koridory môže "potlačiť" biodiverzitu, zvýšiť konkurenciu druhov a poskytnúť ľahkú korisť dravcom.

Pre účely prírodného turizmu poskytujú koridory pre divú zver príležitosť pozorovať zver v prirodzenom prostredí, zachovať prírodné otvorené priestranstvá a zároveň sa snažia zabezpečiť ochranu života rastlín a zveri. Poskytujú príležitosť na výlety do prírody s vylúčením možnosti zásahu do pohybu a zvykov jednotlivých druhov zveri.

Jedna časť stratégie riadenia vášho prírodného turizmu si žiada identifikovať možné koridory pre divú zver. Napíšte zoznam druhov zveri, ktoré žijú a pohybujú sa cez vaše územie.

1. _____

2. _____

Možnosti ochrany

V prípade, že divá zver patrí k zaujímavostiam vášho regiónu a jej prípadná migrácia znižuje jej počet a teda aj možnosti pozorovania na určitom území, vaša komunita by mala presvedčiť svojich predstaviteľov, aby podporovali vytvorenie migračných koridorov. Vaša skupina prírodného turizmu musí spolupracovať s odborníkmi na divú zver a plánovanie, aby ste boli schopní správne vybrať a vytvoriť budúce koridory.

Možnosti ochrany

Okrem vypracovania samotného inventáru parkov a otvorených priestranstiev je pre vypracovanie vášho plánu rozvoja dôležitým aj zabezpečenie ochrany potenciálnych prírodných zaujímavostí. Používané metódy ochrany je vhodné použiť pre zachovanie otvorených priestranstiev a poľnohospodárskej pôdy - základných súčastí prírodného turizmu. Nasleduje zoznam a krátky popis týchto metód. Pomoc miestneho odboru plánovania si môžete získať v tomto procese tým, že im zdôrazníte, že veľa zložiek plánovania turizmu je porovnateľných s plánovaním rozvoja miest, či regiónu. Často si pred seba stavajú rovnaké ciele.

1. **Skupinový rozvoj** - skupinový rozvoj koncentruje rozvoj regiónu do relatívne hustých, malých zhlukov. Jeho zámerom je zachovať čo najviac územia ako otvoreného priestranstva pre parky alebo pre poľnohospodárske využitie. V prípade občianskej výstavby to obyčajne vzústi do relatívne malých parciel. Skupinový rozvoj najlepšie popíšeme príkladom. Na 100 hektárov pozemku obmedzíme výstavbu na 200 parciel na občiansku výstavbu. Každá z nich by mohla mať 0.5 ha, čo by zmenilo charakter celých 100 ha pozemku. Pri skupinovom rozvoji je zachovaná tá istá hustota (200 parciel na 100 ha pozemku), ale výstavba by sa zamerala na jeho malú časť. Napríklad päť árové parcely by znamenali výstavbu na 10 ha a 90 ha by si zachovalo svoj pôvodný charakter.

Výhodou skupinového rozvoja je menej ciest a obdobné trasy služieb a s tým korešpondujú aj nižšie náklady komunity na údržbu. Samozrejme udržanie si integrity prirodzeného prostredia je základným prínosom prírodného turizmu. Medzi nevýhody - skutočné alebo pozorované - patria potencionálne nižšie hodnoty majetku, ktoré vyplývajú z malých

pozemkov.

2. **Prenosné rozvojové práva** - táto metóda umožňuje prenos alebo výmenu rozvojových práv medzi parcelami a tým oddeľuje rozvojové práva od pozemkov. Výsledkom je možnosť oddeleného predaja pôdy a rozvojových práv.

Tento prenos samozrejme podlieha určitým obmedzeniam a rozvojové práva možno prenášať iba do tých lokalít, ktoré boli na takýto rozvoj schválené.

Prenosné rozvojové práva umožňujú, aby sa obasť, ktorá bola predtým schválená na rozvoj, mohla stať chránenou bez vážnejších ekonomických následkov pre majiteľa pôdy. Umožňujú tiež úpravu zásad ochrany či rozvoja a podporujú skupinový rozvoj v širšom merítke, na komunitných základoch. Aby mohol tento model správne fungovať, rozvojové práva musia byť poskytnuté vhodným majiteľom pôdy, aby bolo možné vytvoriť pre ich trh. Nedostatočný trh alebo opozícia obyvateľov voči rozvoju v ich blízkosti (“nie v mojom dvore”) sú potenciálnymi prekážkami prenosných rozvojových práv. Rozvojové práva môže získať aj komunita. V tomto prípade je možné namiesto zavedenia úpravy rozvojových snáh rozvoj úplne vylúčiť.

3. **Poľnohospodárske zóny a nariadenie o druhotnom delení** - hlavným cieľom poľnohospodárskych zón je ochraňovať a zachovať činnosť fariem. Táto stratégia obmedzuje nepoľnohospodárske využitie pôdy a môže zachovať integritu tradičnej poľnohospodárskej činnosti tým, že prideliuje záujemcom iba veľké pozemky, vhodné na malé a stredné farmy. Takto je chránená tak poľnohospodárska pôda, ako aj činnosť fariem a pokojný ráz krajiny. Za ideálnych podmienok vytváranie zón by malo prebehnúť ešte predtým ako sa začne s nepoľnohospodárskym rozvojom. To znamená, že ho treba považovať za preventívne opatrenie.

Rozvoj, ktorý existuje ešte pred rozdelením na zóny je často zdedený a povoľuje sa na dobu neurčitú alebo na dlhé časové obdobie. Rozdelenie na zóny môže vážne ovplyvniť hodnotu pôdy, často ju znižuje v oblasti, ktorá je pre rozvoj zrelá. Aj keď niektorí dnešní

majitelia pôdy by sa na to mohli pozeráť nesúhlasne. Kompenzačné balíky ako limitované druhotné rozdeľovanie fariem na obytné pozemky môže pomôcť vynahradiť skutočné alebo predpokladané straty majiteľov fariem. V takýchto prípadoch nariadenie o druhotnom rozdeľovaní fariem môže byť užitočné.

Nariadenie o druhotnom rozdeľovaní reguluje delenie pôdy a kontroluje rozvoj. Môže špecifikovať návrh druhotného rozdelenia, vyžadovať hraničné pásy a/alebo usporiadanie, ktoré napomôže, aby druhotné delenie splynulo s okolitou poľnohospodárskou oblasťou. Aj keď tieto druhy regulácie by mohli znížiť počet druhotne rozdelených parciel, mohli by aj značne zvýšiť hodnotu každej jednotlivkej parcely.

4. **Celoplošné zóny** - Namierené na ochranu rozhodujúcich zdrojov. Celoplošné zóny zasahujú (alebo pokrývajú) aj do ostatných zón komunity s konkrétnym zámerom regulovať využívanie zdrojov, ktoré boli vyčlenené ako hodnotné pre komunitu. Tento druh delenia na zóny môže chrániť scenériu rieky, tiahnúcu sa zónami s iným zameraním využitia pôdy. Túto formu možno použiť aj na ochranu naplavení, pobrežia a území historického významu.

5. **Stabilizácia daní a dane z užívania** - využívanie pôdy môžete ovplyvniť prostredníctvom daní. Ak sa na parcelu v otvorenom priestranstve susediacu s parcelou určenou pre rozvoj vzťahuje rovnaká daň, podporí sa tým rozvoj aj na otvorenom priestranstve, pretože daň určuje jeho budúce použitie. Nižšie dane vychádzajúce s dnešného využitia otvorených a poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov povzbudzujú majiteľov pozemkov, aby pokračovali v doterajšom spôsobe ich využitia. Nižšie dane sa môžu zdať triviálnymi v porovnaní s príležitosťou predať pôdu so ziskom. To znamená, že od majiteľa pôdy očakávame, že bude lepšie reagovať na možnosť zisku ako na možnosť nižších nákladov.

Pre mnohých majiteľov motív zisku bude hlavným činiteľom pri rozhodovaní sa či predať, alebo budovať. Ale mnohí iní pôdu nepovažujú za komoditu. Prieskumy u majiteľov malých pozemkov ukázali, že mnohí z nich vlastnia pôdu lebo ju zdedili. Títo ľudia majú tendenciu citlivo reagovať na otázku nákladov. Ak si to môžu dovoliť, aby si pôdu ponechali v jej súčasnom stave, tak si ju nechajú. Nízka stabilná daň redukuje ich výdavky a umožní im

ponechať si pôdu a ďalej na nej hospodáriť tak ako v minulosti.

6. **Úľavy** - úľava je legálne záväzná dohoda medzi držiteľom úľavy a majiteľom pôdy, ktorá kontroluje, ako sa o majetok starajú súčasní a budúci majitelia. Slúži na obmedzenie rozvojových práv. Úľavy môžu ochraňovať scenické a historické oblasti a mohli by sa vhodne volať panoramatické a/alebo historické úľavy.

Môžeme ich tiež používať na ochranu citlivých oblastí životného prostredia a ohrozených druhov zvierat. Držiteľom úľav môže byť komunita alebo nejaká ochránárska organizácia. Výhodou úľav je legálna kontrola rozvoja bez nutnosti rozdelenia na zóny alebo nutnosti, aby si komunita musela kúpiť majetok. Úľava poslúži aj na redukciiu daní pre majiteľov pôdy.

Nevýhodou je potenciálny negatívny vplyv na hodnotu majetkov. Samozrejme, pokiaľ sa úľava zavedie bez donútenia, majiteľ pravdepodobne pozná jej možný vplyv na hodnotu majetku a súhlasí s tým.

7. **Nadobudnutie pôdy** - v niektorých prípadoch komunita alebo inej organizácii najlepšie poslúži, keď nadobudne pôdu kúpou alebo obchodom. Toto je definitívny krok pri ochrane pôdy alebo pri vytváraní parkov atď., v prospech verejnosti. Komunity a podnikateľské združenia sú logickými kupcami pôdy. Výhoda takéhoto postupu je zrejmá a je ňou úplná kontrola nad pôdou. Hlavná nevýhoda je tiež zrejmá. Toto je najdrahší spôsob ochranu majetku. K nákladom patrí nákupná cena majetku, náklady na údržbu, na správu a daň z nehnuteľnosti. Pokiaľ organizácia nemusí platiť daň z nehnuteľnosti, vtedy sa strata príjmu z tejto dane stáva nákladovou položkou pre komunitu.

Niekedy majetok nadobúda komunita, trust alebo iná organizácia ako dar od majiteľa pôdy. Takýto dar organizácia často ochotne prijímajú bez ohľadu na jeho kvalitu alebo vhodnosť. Tí, ktorí stoja na strane príjemcu pôdy ako daru by si mali uvedomiť, že neexistuje nič také, ako bezplatný obed. Znova si prečítajte predchádzajúci odstavec. Vymenovali sme v ňom štyri nákladové položky, spojené s vlastníctvom pôdy. Keď pôdu dostanete ako dar, vylúčite iba jednu z týchto položiek. Ku každému prípadu nadobúdania majetku pristupujte opatrne.

Toto sú príklady techník ochrany zdrojov, ktoré môžu byť vhodné pre prírodný turizmus. Možno ich požívať jednotlivo alebo kombinovane. Zoznam je reprezentatívny, ale nie je konečný. Ďalšie techniky sú založené na nezáväzných ústnych dohodách až po plaťby majiteľovi pôdy za to, že sa zrieka určitých aktivít. Využite všetky poznatky, obsiahnutú v tejto kapitole na to, aby ste si uvedomili jednotlivé možnosti, ktoré vám ponúkajú, ako aj na to, aby ste sa skontaktovali a spolupracovali s človekom, zodpovedným za vaše miestne alebo komunitné plány.

Napište zoznam verejných predstaviteľov vašej komunity, ktorí vám môžu pomôcť s metódami, ktoré zabezpečia zaviesť vo vašej komunite “zdravé” priemyselné technológie. Vysvetlite komunitným predstaviteľom ako môžu byť tieto techniky politicky využiteľné a zároveň prospešné pre komunitu.

Meno _____

Adresa telefónne číslo _____

Meno _____

Adresa telefónne číslo _____

Meno _____

Adresa telefónne číslo _____

ZHRNUTIE

Pozvite ľudí, zodpovedných za plánovanie vášho regiónu, na vaše stretnutia. Požiadajte ich, aby vám pomohli pri hľadaní najvhodnejších metód na zachovanie prirodzených oblastí vo vašej komunite. Realizácia vášho plánu prírodného turizmu si vyžiada skutočné tímové úsilie !

Zhrnutie

Aktivita orgánov, spravujúcich prírodné zdroje vo vašej oblasti	Malá	Stredne veľká	Intenzívna
Identifikácia oblastí s prírodnými zdrojmi	Málo	Stredne veľa	Veľa
Ochrana zdrojov a príľahlých oblastí	Malá	Stredne veľká	Intenzívna

Celkové hodnotenie správy prírodných zdrojov (umiestnite X)

(Zlé)-----
(Výborné)
0

10